

LBRIS

We know
books

G A B R I E L G A R C Í A
M Á R Q U E Z



Drumul
spre Macondo



Prolog de Alma Guillermoprieto
Nota editorului de Conrado Zuluaga

Traducere din limba spaniolă și note:
TUDORA ȘANDRU-MEHEDINȚI
ILEANA SCIPIONE
ALEXANDRU CALCIU



GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

Camino a Macondo

© Gabriel García Márquez

și moștenitorii lui Gabriel García Márquez, 2020 / 1950 / 1952,
1955 / 1954 / 1955 / 1961 / 1962 / 1962, 1966

Toate drepturile rezervate

© Rao Distribuție, 2021
pentru versiunea în limba română

Ilustrația copertei
© Javier Crespo / Shutterstock.com

2022

ISBN 978-606-006-757-3

RAO Distribuție
Str. Bărgăului nr. 9-11, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GARCÍA MÁRQUEZ, GABRIEL

Drumul spre Macondo / Gabriel García Márquez ; prolog de

Alma Guillermoprieto ; nota editorului de Conrado Zuluaga ;

trad. din lb. spaniolă și note: Tudora Șandru-Mehedinți,

Ileana Scipione, Alexandru Calciu. - București : RAO Distribuție, 2022

ISBN 978-606-006-757-3

I. Guillermoprieto, Alma (pref.)

II. Zuluaga, Conrado (ed.)

III. Șandru-Mehedinți, Tudora (trad. ; note)

IV. Scipione, Ileana (trad. ; note)

V. Calciu, Alexandru (trad. ; note)

821.134.2

Gabriel García Márquez s-a născut la 6 martie 1927 la Aracataca, în Columbia, un sătuc de pe coasta atlantică, unde a fost crescut de bunicii materni. Distins cu Premiul Nobel pentru Literatură în 1982, și-a publicat prima povestire „A treia resemnare“ la douăzeci de ani și în anul următor a făcut cei dintâi pași în jurnalism. Vreme de peste o jumătate de secol, a practicat aceste două profesii, fascinat de „farmecul amar al mașinii de scris“. Primul său roman, *Vijelia*, a fost publicat în 1955. În cea de-a doua jumătate a acestui deceniu, în calitate de corespondent de presă sau de redactor, a trăit la Paris, Roma, Caracas, Barranquilla, Bogotá, Havana și New York, până în 1961, când a ajuns la Ciudad de México, unde și-a stabilit reședința cea mai frecventă.

În acei ani, a publicat *Colonelului n-are cine să-i scrie*, *Ceas rău*, și volumul de povestiri *Funeraliile Mamei Mari*. După multe lipsuri economice și unele dificultăți profesionale, romanul *Un veac de singurătate* (1967) i-a adus faima care n-avea să-l mai părăsească niciodată. Prin talentul său narativ, a devenit un scriitor fascinant pentru mii de cititori. Între anii 1975 și 1985, a publicat *Toamna patriarhului*, *Cronica unei morți anunțate* și *Dragostea în vremea*

holerei, trei romane fundamentale pe care le avea în minte de ani de zile.

În domeniul jurnalismului, a scris texte de neuitat, ca „Relatarea unui naufragiat“. Majoritatea articolelor sale de presă sunt adunate în *Opera jurnalistică*, în cinci volume. Cele 41 de povestiri publicate în patru cărți au fost strânse în volumul *Toate povestirile*. În 2002, a apărut primul volum al memoriilor sale, *A trăi pentru a-ți povesti viața*. Considerat a fi exponentul cel mai important al „realismului magic“, a susținut întotdeauna: „Nu există în romanele mele niciun rând care să nu se întemeieze pe realitate“.

García Márquez a murit la Ciudad de México, la 17 aprilie 2014.

Cuprins

PROLOG

Alma Guillermoprieto 9

NOTA EDITORULUI

Conrado Zuluaga 24

DRUMUL SPRE MACONDO

Ficțiuni (1950-1966) 37

PRIMELE TEXTE

Casa familiei Buendía

(traducător Tudora Șandru Mehedinți) 41

Fata colonelului

(traducător Tudora Șandru Mehedinți) 44

Băiatul colonelului

(traducător Tudora Șandru Mehedinți) 47

Întoarcerea lui Meme

(traducător Tudora Șandru Mehedinți) 51

Monologul lui Isabel, văzând cum plouă

în Macondo

(traducător Tudora Șandru Mehedinți) 54

| | |
|--|-----|
| Vine un bărbat pe ploaie (traducător Tudora Șandru Mehedinți) | 64 |
| O zi după sâmbătă (traducător Tudora Șandru Mehedinți) | 71 |
| VIJELIA (traducător Ileana Scipione) | 101 |
| COLONELULUI N-ARE CINE SĂ-I SCRIE (traducător Alexandru Calciu) | 237 |
| FUNERALIILE MAMEI MARI | |
| (traducător Tudora Șandru Mehedinți) | |
| Siesta de marți | 319 |
| Într-o zi oarecare | 328 |
| În satul ăsta nu sunt hoți | 332 |
| Uimitoarea după-amiază a lui Baltazar | 367 |
| Văduva lui Montiel | 378 |
| Trandafiri artificiali | 387 |
| Funeraliile Mamei Mari | 394 |
| CEAS RĂU (traducător Ileana Scipione) | 417 |

Prolog

Alma Guillermoprieto

În vara anului 1973 am ajuns pentru prima oară în Columbia. Veneam de la New York, unde locuiam, și mă duceam în Chile, fiindcă mi se promisese acolo o bursă ca să studiez la universitatea din Santiago. La New York, niște prieteni m-au pus în legătură cu un rabin ortodox cuprins de entuziasm revoluționar, care își câștiga traiul lucrând la o agenție de voiaj. Într-o după-amiază lungă, rabinul a schițat împreună cu mine o rută care, după părerea lui, mi-ar face o economie de câțiva foarte apreciați dolari, în comparație cu prețul unui zbor direct New York – Santiago. Trebuia să fac o primă escală la Miami și o a doua în orașul de pe coastă Santa Marta, în Columbia. De acolo, un tren avea să mă ducă până pe înălțimile cenușii ale capitalei columbiene, unde urma să iau un al treilea avion.

În gara din Santa Marta mi-am cumpărat un bilet de clasa a doua până la Bogotá, m-am suit

Casa familiei Buendía
(*Note pentru un roman*)

Casa e răcoroasă; umedă peste noapte, chiar și vara. Se află la nord, în capătul singurei străzi din sat, ridicată pe un soclu înalt și solid de ciment. Pragul e înalt, fără scări. Salonul lung, aproape lipsit de mobile, cu două ferestre mari ce dau spre stradă, e poate singurul lucru care o face să se deosebească de celelalte case din sat. Nimeni nu-și amintește să fi văzut ușile închise ziua. Nimeni nu-și amintește să fi văzut cele patru balansoare de nuiete în alt loc și în altă poziție: așezate în careu, în mijlocul salonului, părănd că și-ar fi pierdut proprietatea de a aduce odihnă și ar avea acum o simplă și zadarnică funcție ornamentală. Acum, în colț e un gramofon, lângă fetița invalidă. Dar înainte, în decursul primilor ani ai veacului, casa a fost tăcută și tristă, poate cea mai tăcută și mai tristă din sat, cu salonul acela imens ocupat numai de cele patru [...] (acum, vasul are un filtru de piatră, cu mușchi) în colțul opus celui unde stă fetița.

De o parte și de alta a ușii care duce la singurul dormitor sunt două portrete vechi, legate cu o

panglică funerară. Chiar și aerul din salon e de o severitate rece, dar simplă și sănătoasă, ca legătura de haine de nuntă care se leagă pe pragul de sus al dormitorului sau ca buchetul uscat de aloe care decorează pe dinăuntru pragul dinspre stradă.

Când Aureliano Buendía s-a întors în sat, războiul civil se terminase. Poate că proaspătului colonel nu-i mai rămânea nimic din anevoioasa peregrinare. Abia dacă-i rămânea gradul militar și o vagă inconștientă a dezastrului său. Dar îi mai rămânea și jumătate din moartea ultimului Buendía, și o porție întreagă de foame. Îi rămânea nostalgia vieții gospodărești și dorința de a avea o casă liniștită, în tihnă, fără zarvă, care să aibă un prag înalt în bătaia soarelui și un hamac în curte, între doi pari.

În sat, unde a fost casa părinților lui, colonelul și soția sa n-au mai găsit decât resturile parilor arși și movila înaltă, măturată de vânturile de zi cu zi. Nimeni n-ar fi recunoscut locul unde odinioară fusese o casă. „Atât de clar, atât de limpede era totul“, a spus colonelul, amintindu-și. Dar printre resturile de cenușă unde înainte era curtea din spate, migdalul înverzea încă, precum un Crist înconjurat de moloz, lângă mica latrină de lemn. Copacul, într-o parte, era același care umbrea grădina bătrânilor Buendía. Însă de partea cealaltă, cea dinspre casă, se răsfireau ramurile funerare, carbonizate, ca și cum o jumătate din migdal se afla în toamnă și cealaltă jumătate în primăvară. Colonelul își amintea casa distrusă. Și-o amintea cu lumina ei, cu muzica dezordonată iscată de resturile tuturor zgomotelor care o locuiau până la refuz. Dar își amintea și de

mirosul acru și pătrunzător al latrinei de lângă migdal și de interiorul acesteia, încărcat de liniști profunde, împărțit în spații vegetale. Printre dără-mături, răscolind pământul pe când mătura, doña Soledad a găsit un Sfânt Rafael din ipsos cu o aripă spartă și un vas de lampă. Acolo și-au construit casa, cu fața spre apus, în direcție opusă celei pe care o avea casa familiei Buendía care murise în război.

Construcția a început când a stat ploaia, fără preparative, fără o ordine prestabilită. În groapa unde avea să se înfigă primul stâlp, l-au fixat pe Sfântul Rafael din ipsos, fără nicio ceremonie. Colonelul nu s-a gândit poate la asta pe când trasa marginile pe pământ, dar lângă migdal, unde a fost latrina, aerul a păstrat aceeași densitate răcoroasă pe care a avut-o când aici se afla curtea din spate. Astfel încât atunci când s-au ridicat cei patru stâlpi și el și-a spus: „Așa o să fie casa, cu un salon mare ca să se joace copiii“, partea cea mai bună din ea fusese deja terminată. Parcă bărbații care luaseră măsurile spațiului ar fi marcat limitele casei exact acolo unde se sfârșea liniștea curții. Fiindcă atunci când au ridicat cei patru stâlpi, spațiul împrejmuț era deja curat și umed, cum este acum casa. Înăuntru au rămas închise prospețimea copacului și profunda și misterioasa liniște a latrinei. Afară a rămas satul, cu căldura și zgomotele. Iar după trei luni, când s-a construit acoperișul, s-au zugrăvit pereții și s-au pus ușile, interiorul casei a continuat – încă – să aibă ceva de curte.

3 iunie 1954, *Revista Crónica*, Barranquilla

Fata colonelului
(Însemnări pentru un roman)

În biserică era un scaun rezervat pentru colonelul Aureliano Buendía, în spatele ultimelor bănci, chiar sub cor. Alături de scaun, un loc liber unde micuța Remedios își punea pernița ca să îngenuncheze când îl vedea pe tata că face așa. Colonelul folosea scaunul numai cât dura predica. În prima duminică, Remedios n-a știut ce să facă atunci când tata s-a așezat. Ea a stat mai departe în picioare tot timpul, fără să se miște, până când picioarele i-au amorțit și genunchii au început s-o doară. Apoi, când preotul a coborât din amvon, colonelul s-a ridicat în picioare și copila n-a mai simțit amorțeala și nici durerea, nu fiindcă s-ar fi mișcat din locul ei, ci pentru că atunci când preotul a încetat să mai vorbească și tata s-a ridicat în picioare, copila a crezut că slujba se terminase. La slujbele următoare, Remedios știa deja, fără să mai fi întrebat, că în timpul slujbei trebuie să se așeze pe scaunul din fața ei, care nu avea perniță.

Pe vremea aceea, conștiința ei începuse să rețină ce se petrece în sat, să înțeleagă de ce

trebuie să locuiască în aceeași casă unde, în mai multe rânduri, reapăruse frica. La școală a învățat să coasă. A învățat să facă broderii pe rufărie și se prea poate ca atunci să fi început să creadă că toate astea sunt viața, când s-a sfârșit anul, înaintea ca surioara ei să fi învățat să se țină pe picioare. În anul următor nu s-a mai dus la școală. Remedios nu știa de ce, dar după patru ani își amintea că în vacanță s-a dus la biserică însoțită de femeile din casă, fără să fi vorbit încă direct cu tatăl ei și fără să-l fi privit în față preț de vreo patru ani.

Ea și femeile s-au așezat pe scaunele din față, lângă preot. Atunci a auzit pentru întâia oară cântându-se în biserică. Remedios n-a regretat schimbarea aceea de loc. Poate că nici nu era la vârsta la care să se preocupe de ce anume înseamnă o schimbare de tovarășie în timpul slujbei. Dar când a auzit cântându-se pentru prima oară, s-a speriat la cele dintâi sunete, a rămas descumpănită. În fața ei, Arhanghelul Gabriel, cu o mână ridicată și cu aripile strânse, trebuie să fi auzit și el vocile cântăreților, pentru că Remedios i-a văzut tunica topindu-se în spațiile infinite ale muzicii și a văzut pliurile agitate de o briză gingașă; de ușoara suflare izbăvitoare și desăvârșită a noii creații. Ea știe că și-a întors privirea (fiindcă muzica răsuna în spatele său) și nu i-a văzut pe cântăreți, dar l-a văzut, în capătul navei centrale, pe tata stând în picioare, semeț, lângă scaunul gol pe care a rămas pernița ei preț de un an întreg. Și l-a văzut pe tata doar uman, emoționant, cu un aer de dăruire totală în capătul navei. Numai atunci a încercat-o dorința

de a sta acolo, lângă tatăl ei, simțind cum îi amorțesc genunchii.

Poate că Remedios nu-și mai amintește că atunci a fost a doua oară când și-a privit tatăl în față și că chipul lui nu mai semăna cu cel al păsărilor, ci era întocmai așa cum își dorise să-l vadă de-a lungul anilor nesfârșiți în capul mesei.

Pe neașteptate, lumea tatălui i s-a deslușit. A fost ca și cum vocea cântăreților ar fi ridicat un vâl ce se lăsase toată viața ei între ea și tata. Atunci a înțeles de ce tata nu-i adresase niciodată cuvântul și a înțeles că un bărbat n-are nevoie să vorbească cu fata lui, o copilă, când aceasta știe să facă tot ce trebuie la timp, așa cum se cuvine, întocmai cum tatăl și-ar fi dorit dacă fata ar fi făcut altminteri. Și a înțeles de ce, când se ducea duminica la slujba de la opt, de mână cu tata, s-a putut gândi că un tată nu e decât asta. Un bărbat care duce de mână o copilă cu care nu trebuie să schimbe un cuvânt în tot acest răstimp.

Asta s-a întâmplat într-o duminică. Luni, Remedios a început să crească în grabă.

Băiatul colonelului (Însemnări pentru un roman)

Tobías n-a ajuns la nouă. Colonelul l-a așteptat până la zece, dar băiatul a sosit înainte. Doña Soledad știa totuși că nu l-ar mai fi așteptat după zece.

Timp de opt zile l-a așteptat până la ora aceea, dar sâmbăta următoare băiatul n-a venit și colonelul a închis poarta, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Atunci a început tot ce este mai grav. Tobías a venit acasă numai miercuri, când nu mai era loc la masă. A mâncat în curte, s-a culcat devreme și joi n-a ieșit în stradă. Vineri încă nu ieșise.

Vineri, Tobías a vorbit cu cei ai casei. Vineri s-a așezat la masă. Pe seară, doña Soledad i-a spus bărbatului ei:

– Are remușcări. Nu crezi ca asta poate fi o minune?

– Domnul nu face minuni cu bețivarii, a spus colonelul. Mâine o să plece și se prea poate să nu se mai întoarcă.

Și parcă ar fi ghicit, pentru că Tobías a plecat sâmbătă pe înserat. Nimeni n-a făcut niciun

comentariu acasă. Doña Soledad a păstrat un aer distant, închisă în sine. Peste noapte, s-a trezit de mai multe ori și s-a rugat. Miercuria următoare i-a spus bărbatului:

– Crezi cu adevărat că nu se mai întoarce?

Colonelul n-a ridicat capul.

– O să se întoarcă atunci când n-o să-i mai dea pace foamea, a răspuns.

Vineri, Tobías s-a întors acasă. A intrat din curte drept în bucătărie și a mâncat pe nerăsuflăte. Doña Soledad nu i-a spus nimic când l-a văzut venind, fiindcă s-a simțit de parcă l-ar fi așteptat toată săptămâna. Când l-a văzut în ușă, nu i-a zis nimic, dar s-a uitat la farfuriile de pe masă, cu mâncarea păstrată de la prânz. În toate zilele acelea îi păstrase prânzul. De când colonelul a spus: „O să se întoarcă atunci când n-o să-i mai dea pace foamea“. Băiatul a intrat în bucătărie fără o vorbă, dar trebuie să fi urmărit încotro se uita doña Soledad, care stătea mai departe cu ochii ațintiți la farfuria, pentru că s-a apropiat de masă, clătinându-se, și a devorat mâncarea, de parc-ar fi fost un animal cu trup de bărbat și foame de lup.

Lucrurile au mers tot așa vreme de mai multe săptămâni. În aparență, colonelul nu știa că fiul lui vine tot la două sau trei zile în bucătărie, unde doña Soledad îi pune la o parte mâncarea. Tobías a făcut așa trei săptămâni, până au sosit sărbătorile. Atunci nu s-a mai întors.

În prima zi, doña Soledad i-a păstrat mâncarea, ca totdeauna. Dar băiatul n-a mai venit.

Seara, când a închis bucătăria, n-a stins cuptorul, ci l-a lăsat aprins și a pus mâncarea pe tăciuni, zicându-și: „Dacă i se face foame la noapte, o să știe că mâncarea e aici. Poate că, oriunde s-ar afla, se simte prea buimac ca să-și urmeze inima, dar mirosul îl va aduce aici, unde a găsit mâncarea în toate serile“.

Colonelul se întoarse la scaun, gâfâind, fără a înceta să arate cu mâna în care ținea cureaua ușa unde Tobías stătea ghemuit, ținându-se de margini, cu balele curgându-i de durere și de furie. Doña Soledad a dat fuga la băiat. Când a încercat să-i ridice capul, el i-a împins la o parte brațul cu cotul. Stătea cu capul sprijinit de cadrul ușii, turbat de furie, mușcându-și buzele într-o luptă feroce cu instinctele sale răscolite. Doña Soledad a încercat să-l liniștească.

– Stai jos aici, i-a spus. Odihnește-te pe bancheta din colț.

Băiatul a făcut un salt, și-a ridicat fața ca s-o privească, dar n-a dat de chipul ei acolo unde a crezut că-l găsește și ochii i-au lucit în gol. Atunci a prins să se îndrepte spre curte, cu niște mișcări greoaie de animal încolțit.

– Eu mă duc, a spus, cu spume la gură.

Abia atunci mama a început să-și piardă cum-pătul, l-a înhățat de gulerul cămășii (cu slaba putere pe care putea s-o aibă mâna ei ca să susțină trupul uriaș al aceluia animal suferind) și i-a spus printre dinți, cu un glas pe care nu-l putea auzi colonelul:

– N-ai să pleci. Te asigur că n-ai să pleci!